

ΤΟ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΗΓΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ (Q)

"ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ" ονομάζεται ήδη από τον 19 αιώνα το πρόβλημα που δημιουργούν στον αναγνώστη οι κραυαυλές, ΜΕΧΡΙΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΛΕΞΕΩΝ, ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ, αλλά και οι έμφανείς διαφορές και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ μεταξύ των τριών πρώτων Ευαγγελίων, "Κατὰ Μάρκον" {Μκ}, "Κατὰ Ματθαῖον" {Μτ} και "Κατὰ Λουκᾶν" {Λκ} που γι αυτόν τον λόγο αποκλήθηκαν "ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ" Ευαγγέλια.

Γιὰ τὴν λύση τοῦ προβλήματος ἔχουν προταθεῖ κυρίως οἱ παρακάτω λύσεις :

1. Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΡΩΤΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ ὑποστηρίζει ὅτι τὰ τρία Συνοπτικὰ Ευαγγέλια προέρχονται ἀπὸ ἕνα ἀρχικὸ ἑβραϊκὸ/ ἀραμαϊκὸ Πρωτευαγγέλιο. Ὅμως αὐτὴ ἡ ὑπόθεση δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει τὶς μεγάλες διαφορὲς και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ μεταξύ τῶν τριῶν Ευαγγελίων.

2. ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ.

Αὐτὴ ἡ ὑπόθεση θεωρεῖ ὅτι τὰ τρία "Συνοπτικά" Ευαγγέλια εἶναι τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα μίας διαδικασίας συλλογῆς και επεξεργασίας επιμέρους προφορικῶν παραδόσεων και τῶν γραπτῶν διηγήσεων σὶς ὁποῖες ἐξελίχθηκαν οἱ ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ αὐτὲς παραδόσεις.

Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει τὶς κραυαυλές ὁμοιότητες μέχρις ἐπιπέδου λέξεων που παρατηροῦνται σὸν Μτ και Λκ.

3) ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

ΤΟΥ "ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ" & ΤΟ "ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ" (Austin Farrer).

Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ ὑποστηρίζει ὅτι ὁ κάθε ευαγγελιστὴς χρησιμοποίησε σὰν πηγὴ τὸ χρονικὰ προγενέστερό του Ευαγγέλιο—ἐν προκειμένῳ ὁ Λκ τὸν Μτ.

[Βλ. A. Farrer, On Dispensing with Q, in Dennis E. Nineham (ed.): Studies in the Gospels: Essays in Memory of R. H. Lightfoot, Oxford, pp. 55–88].

Αὐτὴ ἡ θεωρία ἐξηγεῖ τὶς ὁμοιότητες ἀλλὰ ὄχι τὶς διαφορὲς και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ τῶν Ευαγγελίων (βλ. διαφορὰ γενεαλογίων τοῦ Ἰησοῦ ἢ τῆς διήγησης τῆς Γέννησης, μεταξύ Μτ και Λκ.).

4. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ "ΠΗΓΗΣ (Q) ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ"

(Heinrich Julius Holtzmann, "Die synoptischen Evangelien, ihr Ursprung und geschichtlicher Charakter", 1863).

Σύμφωνα μὲ τὴν ἀνωτέρω ἐπικρατοῦσα, ὡς πιθανώτερη, ὑπόθεση, τὸ Συνοπτικὸ Πρόβλημα μπορεῖ νὰ λυθεῖ μὲ τὴν ὑπαρξὴ μίας ΓΡΑΠΤΗΣ "Πηγῆς τῶν Λογίων" τοῦ Ἰησοῦ, τὴν ὁποῖαν χρησιμοποίησαν οἱ συγγραφεῖς τοῦ "Κατὰ Ματθαῖον" και "Κατὰ Λουκᾶν" Ευαγγελίων.

Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ ὑποστηρίζει ὅτι:

α) Κατὰρχὰς τὸ "Κατὰ Μάρκον" {Μκ} εἶναι τὸ ἀρχαιότερο Ευαγγέλιο και χρησιμοποιήθηκε ὡς πηγὴ ἀπὸ τὸ "Κατὰ Ματθαῖον" {Μτ} και "Κατὰ Λουκᾶν" {Λκ} .

β) Ἐπιπλέον, οἱ Μτ και Λκ χρησιμοποιοῦν—ἐκτὸς τοῦ δικοῦ του ὑλικοῦ ὁ καθένας—και μία δευτέρη ΓΡΑΠΤΗ πηγὴ, τὴν λεγόμενη "ΠΗΓΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ" { Q ἐκ τοῦ γερμανικοῦ quelle

=πηγή} ή όποία έχει σήμερα χαθεί, αλλά μπορούμε να την ανασυνθέσουμε από το ΚΟΙΝΟ ύλικό των 200 περίπου πανομοιότυπων στίχων μεταξύ Μτ και Λκ.

γ) Ή Πηγή των Λογίων ΔΕΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΟ ΠΑΘΟΣ αλλά μόνο την ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ του Ήσου και έξαρχης γράφηκε στα έλληνικά για κατηχητικούς λόγους είτε στην Παλαιστίνη είτε στην Συρία μεταξύ του 50 και 70 μ.Χ.

Πρόκειται δηλ. για ένα νέο φιλολογικό είδος, το όποιο κατόπιν εξελίχθηκε στο είδος του <Εύαγγελίου> (Μκ)

Ή καλύτερη έργασία για την έν λόγω "ΠΗΓΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ" είναι του γνωστού καθηγητή του ΑΠΘ Πέτρου ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ (βλ. φωτό), πνευματικού διαδόχου του ΑΓΟΥΡΙΔΗ, ή όποία (έν συνόψει) αναφέρει τα έξής ως ΤΕΚΜΗΡΙΑ ύπαρξης αύτης τής ΓΡΑΠΤΗΣ Πηγής:

α) 200 περίπου στίχοι μεταξύ των Εύαγγελίων Ματθαίου και Λουκά είναι ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΙ άκόμα και σε ΕΠΙΠΕΔΟ ΛΕΞΕΩΝ

β) ύπάρχει ΚΟΙΝΗ ΔΙΑΤΑΞΗ τής ύλης

γ) ύπάρχουν διττά λόγια, ΔΙΠΛΕΣ άφηγήσεις κλπ.

Όλα τα παραπάνω δείχνουν ότι ή Πηγή των Λογίων ήταν ΓΡΑΠΤΗ και μάλιστα λόγω τής άπουσίας έβραϊσμών, πρέπει να γράφτηκε πρωτοτύπως στα ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

Και κάτι τελευταίο·

ή Πηγή των Λογίων τελειώνει μέ την Έσχατολογική Έπαγγελία του Ήσου για τον ΕΓΓΥΣ (έντός ΕΚΕΙΝΗΣ τής γενιάς) ΕΡΧΟΜΟ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ και τής ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

Το πρόβλημα ποιό είναι ;

Ότι αύτη ή Έσχατολογική Προσδοκία και Έπαγγελία του Ήσου, ή όποία άποτελεί τον πυρήνα τής "Πηγής των Λογίων", ΔΕΝ έπαληθεύτηκε ,διότι Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΔΕΝ ΗΡΘΕ.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Βασιλειάδης Πέτρος, Έρμηνεία των Εύαγγελίων, Πουρναράς, Θεσ/νίκη, 2003

Βασιλειάδης Πέτρος, Τά Λόγια του Ήσου, το άρχαιότερο εύαγγέλιο, Άρτος Ζωής, Άθήνα 2005

Καραβιδόπουλος Ίωάννης, Είσαγωγή στην Καινή Διαθήκη, Πουρναράς, Θεσ/νίκη, 2005

Βασιλειάδης Πέτρος, Βιβλικές Έρμηνευτικές Μελέτες, Πουρναράς, Θεσ/νίκη, 2000

Τσαλαμπούνη Αικατερίνη . «Είσαγωγή στην Καινή Διαθήκη. Το φιλολογικό είδος των Ευαγγελίων και το συνοπτικό πρόβλημα». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS377/> .

*ή "ΠΗΓΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ" περιείχε τὰ ἐξῆς κεφάλαια :

Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννη (Λκ 3:7-9, Μθ 3:7-10)

Οἱ πειρασμοὶ τοῦ Ἰησοῦ (Λκ 4:1-13, Μθ 4:1-11)

Λόγια τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίας, μακαρισμοὶ (Λκ 6:20-23, Μθ 5:3.4.6.11.12)

Ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθρούς (Λκ 6:27-42, Μθ 7:1-5.10.24-25, 15:14)

Ἀκροατὲς καὶ ποιητὲς τοῦ λόγου (Λκ 6:47-49, Μθ 7:24-27)

Θεραπεία δούλου τοῦ ἑκατόνταρχου (Λκ 7:1-10, Μθ 7:28α, 8:5-10.13)

Ἡ ἐρώτηση τοῦ Βαπτιστῆ πρὸς τὸν Ἰησοῦ (Λκ 7:18-20, Μθ 11:2-3)

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Ἰησοῦ (Λκ 7:22-35, Μθ 11:4-19)

Μαθητεία (Λκ 9:57-60, Μθ 8:19-22)

Ἀποστολὴ τῶν μαθητῶν (Λκ 10:2-12, Μθ 9:37.38, 10:9-15)

Οὐαὶ κατὰ τῶν γαλιλαϊκῶν πόλεων (Λκ 10:13-15, Μθ 11:20-24)

Ἡ Κυριακὴ προσευχὴ (Λκ 11:2-4, Μθ 6:9-13)

Ἡ θεία ἀνταπόκριση στὴν προσευχὴ (Λκ 11:9-13, Μθ 7:7-11)

Περὶ Βεελζεβούλ (Λκ 11:14-22, Μθ 12:12-32)

Τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα (Λκ 11:29-32, Μθ 12:32-42)

Ὁ λύχνος καὶ τὸ φῶς (Λκ 11:23-36, Μθ 5:15, 6:22-23)

Οὐαὶ κατὰ τῶν Φαρισαίων καὶ γραμματέων (Λκ 11:37, 12:1, Μθ 23:1-36)

Ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ ὁμολογία (Λκ 12:2-12, Μθ 10:19.26-33)

Ἡ μέριμνα γιὰ τὰ ἐπίγεια (Λκ 12:22-34, Μθ 6:19-21.25-33)

Ἐγρήγορηση (Λκ 12:39-46, Μθ 24:43-51)

Σημεῖα ποὺ προαναγγέλλουν τὰ ἔσχατα (Λκ 12:51-56, Μθ 10:34-36", 16:2-3)

Συνδιαλλαγὴ μὲ τὸν ἀντίδικο (Λκ 12:57-59, Μθ 5:25.26)

Παραβολὲς σιναπόσπορου καὶ ζύμης (Λκ 13:18-21, Μθ 13:31-33)

Ἐσχατολογικὲς ἀνακατατάξεις (Λκ 12:23-30, Μθ 7:13-14, 8:11-12, 25:10-12)

Θρῆνος γιὰ τὴν Ἱερουσαλήμ (Λκ 13:34-35, Μθ 23:37-39)

Θυσίαι τοῦ μαθητῆ τοῦ Ἰησοῦ (Λκ 14:26-35, Μθ 10:37-38, 5:13)

Ὑπηρεσία σὲ δύο κυρίου (Λκ 16:13, Μθ 6:24)

Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται (Λκ 16:16, Μθ 11:12-13)

Περὶ διαζυγίου (Λκ 16:18, Μθ 5:32)

Ἡ ἡμέρα τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου (Λκ 17:22-27.33-37, Μθ 24:26-28.37-39).

ΥΓ. βεβαίως ἡ ὑπόθεση τῆς "Πηγῆς Q" ἀφήνει κάποια ΑΝΑΠΑΝΤΗΤΑ ἐρωτήματα—γι αὐτὸ καὶ τελευταῖα ἔχουν ἐγερθεῖ ἀντιρρήσεις γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς—ὡστόσο ἀποτελεῖ τὴν πλέον ἀποδεκτὴ θεωρίαν γιὰ τὴν ἐπίλυση τοῦ λεγομένου Συνοπτικοῦ Προβλήματος .

Κάποια ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα ποὺ ἀφήνει ἡ ὑπόθεση τῆς "Πηγῆς Q" ἄλута εἶναι:

α) Ἀπὸ ποῦ προέρχεται τὸ ἰδιαιτερο ὕλικὸ τοῦ Μκ;

β) Πῶς ἐξηγεῖται τὸ λεγόμενο <κενὸ τοῦ Λκ. 9,17> στὴν διήγηση τοῦ χορτασμοῦ τῶν 5000, ὅπου ὁ Λκ {=καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δῶδεκα} δὲν ἀκολουθεῖ τὴν διήγηση τοῦ Μκ 6,42—44 ;

γ)γιατί κανεὶς ἀπὸ τοὺς πρῶιμους συγγραφεῖς τοῦ χριστιανισμοῦ ΔΕΝ ἀναφέρει τὴν ὕπαρξη τῆς Q ;

δ) Γιατι απουσιάζουν από την Q οι διηγήσεις του Πάθους και της Ανάστασης;

Τελικά, επί της ουσίας, οι αντιρρησίες της ύπαρξης της "Πηγής των Λογίων" επαναφέρουν την Υπόθεση Farrer ,δηλ. της ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗΣ του Λκ από τον Μτ.

(Βλ. Mark S. Goodacre, The Case Against Q: Studies in Markan Priority and the Synoptic Problem ,2002)

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ